

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія.

Випуск 2 (36) 2016

УДК [378.091.33:821.161.2]: 004

Шарова Т., Шаров С. Використання інформаційних технологій під час викладання історії української літератури; 8 стор.; бібліографічних джерел – 7, мова – українська.

Анотація. У статті розкриваються деякі аспекти використання інформаційно-комунікаційних технологій під час викладання історії української літератури. Наголошується на професійній підготовці викладачів-філологів з використанням електронних засобів навчального призначення.

Зосереджується увага на тому, що створення та використання електронного засобу навчального призначення з курсу «Історія української літератури I половини XIX століття» – це крок до кращого засвоєння історії української літератури студентами-філологами. Даний електронний навчальний засіб додатково може бути використаний в загальноосвітніх школах вчителями-словесниками, а також учнями.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, навчально-методичне забезпечення, програмно-педагогічний засіб, електронний засіб навчального призначення.

Постановка проблеми. Сучасні соціально-політичні умови функціонування та розвитку українського суспільства вимагають від системи освіти формування творчої особистості, здатної до вирішення питань політичного, соціального та економічного розвитку держави. Розв'язання цих завдань у сучасному інформаційному просторі неможливе без комплексного впровадження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у процес освіти. Зазначена ситуація зумовлює суспільну потребу у фахівцях нового типу, зокрема викладачах-філологах, які вільно володіють інформаційними технологіями та активно використовують їх у навчальному процесі.

Аналіз досліджень та публікацій. Деякі питання впровадження програмно-педагогічних засобів під час викладання мови та літератури досліджували Н. Ротмістров, С. Азімов, В. Вембер, Є. Дмитрієва, Т. Карамішева, О. Карабін та інші науковці. У сфері їх інтересів лежать дослідження особливостей навчання філологічних дисциплін за допомогою інформаційних технологій з педагогічної, методичної та лінгвістичної точок зору. Було виявлено, що навчання з використанням інформаційно-комунікативних технологій істотно розширює кругозір студентів-філологів, краще враховує їх індивідуальні особливості та потреби, створює можливість для опанування ними актуальних знань та умінь.

Водночас, на сьогодні існує потреба у створенні якісного програмного забезпечення навчального призначення, що дозволить краще опанувати гуманітарними знаннями та сформуванню компетенції, які підвищують конкурентоспроможність фахівців-філологів.

Метою статті є висвітлення окремих аспектів використання нових інформаційних технологій студентами-філологами, повідомлення про створення електронного засобу навчального призначення з дисципліни «Історія української літератури I половини XIX століття».

чення з дисципліни «Історія української літератури I половини XIX століття».

Виклад основного матеріалу. Відомо, що обчислювальна техніка, як важливий компонент інформаційно-комунікаційних технологій, у поєднанні із відповідним програмним забезпеченням може виконувати певні функції викладача, а саме: подання нового матеріалу, забезпечення зворотнього зв'язку; здійснення контролю, накопичення та обробка інформації щодо навчальної діяльності студентів тощо.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій під час самостійної роботи студентів значно полегшує процес отримання необхідної інформації, оскільки існує величезна кількість літератури, зокрема наукової та навчальної, що подана в електронному вигляді. Як зазначає О. Кобилянський, збільшення обсягу самостійної роботи студентів з використанням інформаційних технологій призводить до розвинення у них навичок інформаційного пошуку, що допомагають майбутньому фахівцеві швидко та ефективно знаходити потрібну інформацію, у тому числі професійно-значущу [4, с. 36].

Слід зазначити, що сучасні процеси інформатизації освіти характеризуються певним насиченням навчального процесу вищої та середньої школи комп'ютерною технікою та комунікаційними технологіями. Тому актуальним напрямком інформатизації освіти ми вважаємо впровадження ІКТ у аудиторні заняття та самостійну роботу окремих дисциплін. Це стосується і циклу філологічних дисциплін, а саме вивчення мови та літератури, які можна вважати основними засобами розвитку комунікативної компетенції студентів-філологів та міжкультурного спілкування між іншими членами суспільства.

На думку багатьох дослідників, професійна підготовка сучасних викладачів-філологів перед-

бачає не лише певний обсяг знань з предметної галузі, але й базовий рівень інформаційної культури. Справа в тому, що у сучасних реаліях фахівець повинен бути здатний до ефективного та творчого вирішення професійних завдань, до постійного вдосконалення своїх професійних якостей. А ІКТ є потужним інструментом, який дозволяє прискорити різноманітні процеси у навчанні, економіці, житті тощо [3].

Як наслідок, використання інформаційно-комунікаційних технологій можна вважати соціально значущим фактором у процесі формування компетенцій, пов'язаних з професійною діяльністю вчителів-філологів. Їх використання дозволяє забезпечити взаємообмін професійним досвідом, отримати доступ до великої кількості інформації про культуру та звичаї інших держав, розвинути гуманітарну спрямованість навчання, забезпечити формування та розвиток інформаційної культури студентів [7, с. 8].

Водночас, як показали дослідження О. Зимовця, більше 81% респондентів з 23 шкіл та 5 вузів взагалі не використовують ІКТ у навчально-виховному процесі. І лише 2% опитуваних вчителів та викладачів активно використовують інформаційно-комунікаційні технології у процесі викладання дисциплін. 17% респондентів використовують ІКТ фрагментарно, у випадку, коли потрібно підготувати нестандартний урок або з метою пошуку інформації [2]. Зазначені дані, а також власний досвід, дають змогу зробити висновок, що на сьогодні інформаційно-комунікаційні технології у викладанні гуманітарного, зокрема філологічного, циклу дисциплін, менш апробовані, ніж, наприклад, при викладанні дисциплін технічного або природничого профілю.

Як зазначає В. Лапінський, ефективність застосування ІКТ у вищій освіті певним чином залежить від наявності відповідного обладнання (комп'ютерів, принтерів, локальної мережі тощо), якісного програмного забезпечення навчального призначення та його методично-спланованого використання. Тільки у цьому разі зазначені технології дозволяють підвищити та вдосконалити навчальний процес вищої та середньої школи [6, с. 489]. Аналогічну думку має Т. Воронцова, яка вважає, що розвиток інформаційної культури під час викладання філологічних дисциплін можливий за умови поєднання педагогічної майстерності, педагогічних програмних засобів (ППЗ) та відповідного інформаційного середовища [1, с. 172]. Причому програмно-педагогічні засоби, які використовуються у навчальному процесі, повинні відповідати переліку вимог, які ставляться до програмного забезпечення такого типу. В даному аспекті мова йде про стійкість (виявлення помилки введення), корисність (інтерактивна допомога користувачу), простоту (використання декількох способів керування), зрозумілість та керованість (можливість визначення місця у програмі). Крім

того, варто звертати увагу на ефективність та доцільність використання ППЗ у навчальному процесі [5, с. 586].

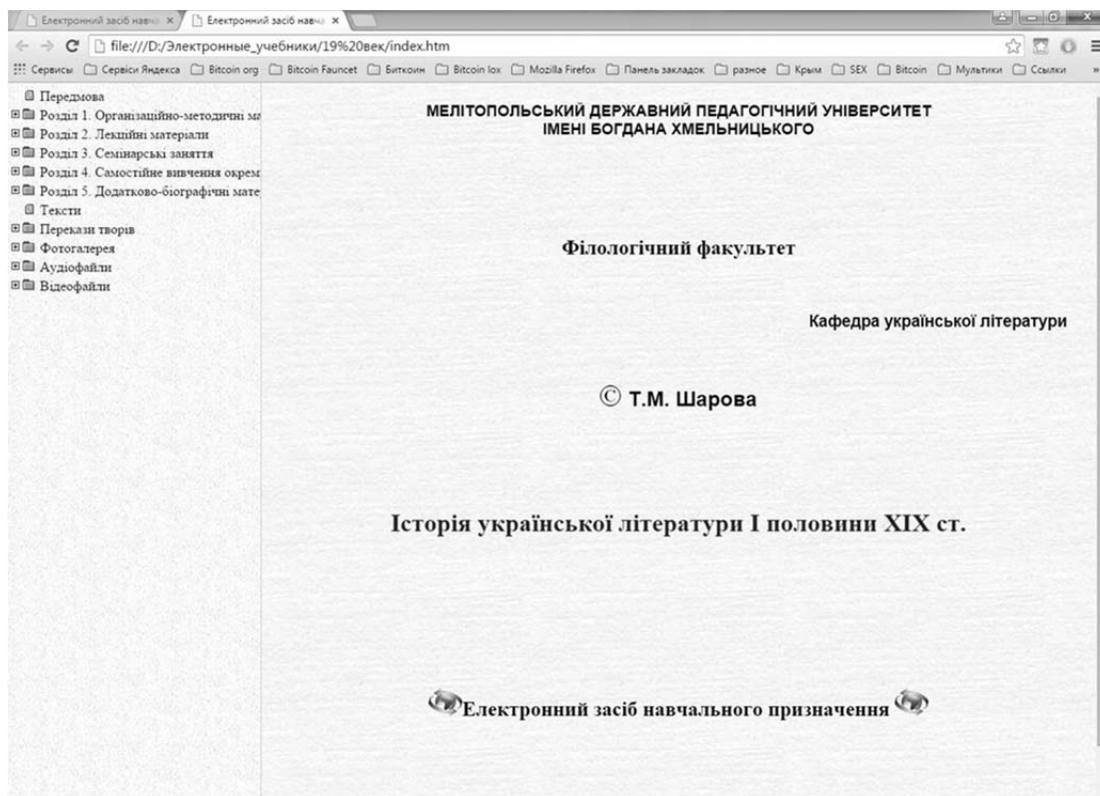
Ми вважаємо, що однією із головних перешкод для використання інформаційно-комунікаційних технологій під час навчання української літератури є відсутність відповідного навчально-методичного забезпечення. Саме внаслідок недостатньої кількості методично спланованих та розроблених у відповідності до вимог, які висуваються до ППЗ, комп'ютерних навчальних програм, нами був розроблений електронний засіб навчального призначення з курсу «Історія української літератури I половини XIX століття».

Зміст електронного засобу навчального призначення дозволяє отримати знання щодо теоретико-методологічних засад української літератури I половини XIX століття. Слід наголосити на тому, що в електронному засобі навчального призначення подано відомості про витоки та шляхи розвитку української літератури XIX ст.; висвітлено теоретичні аспекти дискурсу українських письменників XIX ст.

Вагомим надбанням літературознавства є митці, які залишають у спадок нащадкам неперевершені витвори мистецтва слова. Значна плеяда українських письменників XX століття залишила неабиякий слід в літературознавстві. У електронному засобі навчального призначення «Історія української літератури I половини XIX століття» зосереджено максимальну увагу на творчості письменників означеного періоду, зокрема І. Котляревського, Г.Ф. Квітки-Основ'яненка, Є. Гребінки, поетів-романтиків (М. Петренка, В. Забіли), діячів руської трійці (М. Шашкевич, І. Вагилевич, Я. Головацький). Під час викладання історії української літератури можна запропонувати студентам в електронному вигляді лекційний матеріал, семінарські заняття, художні тексти для прочитання, а також відео та аудіо матеріали.

У межах історії української літератури електронний підручник забезпечує, поруч з обов'язковими навчальними завданнями, такі специфічні переваги:

- інтенсифікація навчальної діяльності за рахунок поєднання всіх можливих засобів в одному, превалювання естетичного погляду над «сухим» викладом матеріалу;
- може використовуватись під час групового, індивідуального, колективного вивчення матеріалу, що характерне для опрацювання художніх текстів;
- забезпечує творчу активну роботу студентів;
- формує активну, компетентну особистість, яка має певний рівень інформаційної культури;
- позитивно налаштовує на роботу за рахунок креативного бачення змісту заняття.

Як показала педагогічна практика та власний досвід, електронний підручник доцільно розроблювати до кожного предмета окремо з урахуванням його специфіки. Методичні та програмні розробки до курсу української літератури є вмотивованими, оскільки література – це мистецтво слова, огляд якого досить складний процес, який передбачає залучення знань з живопису, історії, музики, теорії та історії літератури, культурології тощо. Окрім цього, активному вжитку підлягає різне наочне забезпечення – ілюстрації, відеоматеріал, фото письменників, без яких не можна обійтися, бо через них викладач досягає своєї мети – доносить інформацію про літературне явище, про письменника тощо. Фактично, заняття літератури – це явище, що повинне мати прикладний характер. Не можна розповідати про митців абстрактно; доцільно пов'язувати увесь матеріал в один навчальний блок, який впливатиме на розум, пам'ять та емоційно-почуттєву сферу за рахунок унаочнення думок викладача.

Отже, електронний засіб навчального призначення з курсу «Історія української літератури I половини XIX століття» дозволить забезпечити

вивчення дисципліни під час самостійної роботи та аудиторних занять, оскільки містить весь необхідний навчальний матеріал: лекції, семінари, завдання до самостійної роботи, фотогалерею, твори митців, біографії митців, блок контролю. Він дозволяє підсилити знання з курсу, тому його використання у вищому навчальному закладі студентами-філологами є доцільним та коректним. Він є одним із провідних засобів у формуванні національної самосвідомості та характеру майбутнього вчителя-філолога, оскільки показує життєвий та творчий шлях письменника, вказуючи світові досягнення митця на ниві української літератури, розкриває історико-культурні передумови появи творів митців I половини XIX століття.

Безперечно, використання електронного засобу навчального призначення з курсу «Історія української літератури I половини XIX століття» – це крок до кращого засвоєння історії української літератури студентами-філологами. Даний електронний засіб навчального призначення може бути використаний в загальноосвітніх школах вчителями-словесниками, а також учнями.

Література

1. Воронцова Т. Ю. Використання нових інформаційних технологій в процесі вивчення іноземної мови: [Електронний ресурс] / Т. Ю. Воронцова. – Режим доступу: <http://eprints.zu.edu.ua/11105/1/33.pdf>.
2. Зимовець О.А. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у системі професійної підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін у контексті педагогічної інноватики: [Електронний ресурс] / О.А. Зимовець. – Режим доступу: <http://eprints.zu.edu.ua/2335/1/67.pdf>.

3. Карабін О. Й. Роль інформаційних технологій у підготовці майбутніх учителів гуманітарних дисциплін: [Електронний ресурс] / О. Й. Карабін // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. – №4. – 2011. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/e-journals/Vnadps/2011_4/11koiugd.pdf.
4. Кобилянський О.В. Особливості організації самостійної роботи студентів при вивченні безпеки життєдіяльності / О.В. Кобилянський // Освіта Донбасу. – 2009. – № 5 – С. 34 – 42.
5. Курилов М.О. Педагогічні програмні засоби і їх впровадження у навчально-виховний процес / М.О. Курилов, І.П. Чердніченко // Штучний інтелект, 2010. – №4. – С. 584–589.
6. Лапінський В. Електронні засоби навчального призначення – світовий досвід й українська освіта / В. Лапінський // Вища освіта України. – №3, 2011. – С. 487 – 495.
7. Скалій Л. Використання інформаційних технологій у формуванні професійної компетенції майбутнього вчителя-філолога / Л. Скалій // Літературознавство. – 2003. – № 4. – С. 6–9.

Татьяна Шарова, Сергей Шаров

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПРЕПОДАВАНИИ ИСТОРИИ УКРАИНСКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

Аннотация. В статье раскрываются некоторые аспекты использования информационно-коммуникационных технологий в преподавании истории украинской литературы. Акцентируется внимание на профессиональной подготовке преподавателей-филологов с использованием электронных средств учебного назначения.

Концентрируется внимание на том, что создание и использование электронного средства учебного назначения по курсу «История украинской литературы первой половины XIX века» – это шаг к лучшему усвоению истории украинской литературы студентами-филологами. Данное электронное учебное средство дополнительно может быть использовано в общеобразовательных школах учителями-словесниками, а также учениками.

Ключевые слова: информационно-коммуникационные технологии, учебно-методическое обеспечение, программно-педагогическое средство, электронное средство учебного назначения.

T. Scharova, S. Scharov

GEBRAUCH DER INFORMATIONS- UND KOMMUNIKATIONSTECHNOLOGIEN IN DER LEHRE DER GESCHICHTE DER UKRAINISCHEN LITERATUR

Der Artikel beschreibt einige Gesichtspunkten des Gebrauchs der Informations- und Kommunikationstechnologien in der Lehre der Geschichte der ukrainischen Literatur. Die Autoren betonen die Notwendigkeit der Benutzung der elektronischen Medien bei der Fachausbildung der Lektoren-Philologen.

Aufmerksamkeit ist auf die Tatsache konzentriert, dass der Gebrauch des elektronischen Mittels mit der pädagogischen Absicht im Zyklus von Vorlesungen «Geschichte der ukrainischen Literatur der ersten Hälfte des 19. Jahrhunderts» – der große Schritt in Richtung der besseren Assimilation der Geschichte der ausländischen Literatur von den Studenten-Philologen ist. Dieses elektronische Mittel kann man mit der pädagogischen Absicht in Fachoberschulen verwendet werden.

Кennwörter: Informations- und Kommunikationstechnologien, Lernsoftware, Software und methodische Ausrüstung, elektronisches Lehrmittel.

Стаття надійшла до редакції 14.09.2016 р.

© *Шарова Тетяна Михайлівна* – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української і зарубіжної літератури Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького.

© *Шаров Сергій Володимирович* – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри інформатики та кібернетики Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького.